

Judikát NS 21 Cdo 3445/2013

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 05/26/2015
Spisová značka: 21 Cdo 3445/2013
ECLI: ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.3445.2013.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Přípustnost dovolání
Pracovněprávní vztahy
Pracovní úraz
Okamžité zrušení pracovního poměru
Náhrada za ztrátu na výdělku
Mzda (a jiné obdobné příjmy)
Dotčené předpisy: § 243d písm. a) o. s. ř.
§ 243e odst. 1, 2 věta druhá o. s. ř.
§ 195 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb.
§ 54 odst. 3 předpisu č. 65/1965Sb.
§ 17 odst. 1, 2, 4 předpisu č. 257/2004Sb.
§ 265 odst. 2 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 2 odst. 1 předpisu č. 464/2001Sb.

Kategorie rozhodnutí: C

21 Cdo 3445/2013

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D. v právní věci žalobce P. Š., zastoupeného Mgr. Martinem Pechem, advokátem se sídlem v Plzni, Malá č. 6, proti žalované Wheelabrator Czech, s.r.o., se sídlem v Příbrami, Za Balonkou č. 269, IČO 498 22 977, zastoupené JUDr. Jaroslavou Žakovou, advokátkou se sídlem v Příbrami, Komenského náměstí č. 289, o odškodnění pracovního úrazu, za účasti Kooperativy pojišťovny, a.s., Vienna Insurance Group, se sídlem v Praze 8, Pobřežní č. 655/21, IČO 471 16 617 jako vedlejšího účastníka na straně žalované, vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 8 C 26/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 25. června 2013 č. j. 23 Co 247/2013-214, takto:

I. Dovolání žalobce proti rozsudku krajského soudu v části, v níž byl potvrzen rozsudek okresního soudu ve výroku II. ohledně zamítnutí částky 84.826,- Kč s příslušenstvím, se zamítá.

II. V dalším se rozsudek krajského soudu (s výjimkou výroku, kterým byl rozsudek okresního soudu změněn ve výroku I. tak, že žalovaná je povinna od 1.6.2013 platit žalobci částku 15.610,- Kč měsíčně) a rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 13. února 2013 č.j. 26 C 2012-179 (s výjimkou výroku, jímž byla zamítnuta žaloba o zaplacení částky 15.610,- Kč měsíčně od 1.6.2013 a s výjimkou výroku, jímž bylo řízení o zaplacení částky 122.971,- Kč zastaveno) zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu v Příbrami k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Příbrami dne 22.3.2012 (změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhal, aby mu žalovaná zaplatila na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1.4.2010 do 31.3.2012 částku 375.955,- Kč s úroky z prodlení, aby mu od 1.4.2012 platila měsíčně peněžitý důchod ve výši 30.527,- Kč a aby mu zaplatila 84.826,- Kč jako náhradu škody za období od 1.12.2008 do 31.3.2010. Žalobu žalobce odůvodnil tím, že pracoval u žalované na základě pracovní smlouvy ze dne 15.10.1996 jako strojní zámečnick, a že dne 19.4.2000 utrpěl při práci se jeřábem pracovní úraz. Žalovaná mu následně poskytla náhradu za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti, za

bolest a ztížení společenského uplatnění, za náklady spojené s léčením a za věcnou škodu. Je mu vyplácena i náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, avšak z nesprávného průměrného výdělku. Podle jeho názoru ztráta na výdělku po skončení pracovní neschopnosti začala vznikat až po uplynutí výpovědní doby dne 1.7.2001, takže rozhodným obdobím pro výpočet průměrného výdělku pro účely náhrady škody je druhé čtvrtletí roku 2001, nikoliv první čtvrtletí roku 2001, ze kterého vychází při odškodňování žalovaný. Částku 84.826,- Kč jako náhradu škody za období od 1.12.2008 do 31.3.2010 požadoval proto, že až z vyjádření vedlejšího účastníka k žalobě ze dne 11.7.2012 se dověděl o závěru znalkyně Ing. Gabriely Bartošové o vyšším průměrném výdělku, než ze kterého se až dosud vycházelo, a proto - nebýt dosavadní nepravdivé informace žalované a vedlejšího účastníka o průměrném výdělku a uplynutí promlčecí lhůty v důsledku toho - bývala by mu byla vyšší náhrada vyplácena počínaje prosincem 2008.

Okresní soud v Příbrami rozsudkem ze dne 13.2.2013 č.j. 8 C 26/2012-179 zamítl žalobu o 460.781 Kč a o peněžitý důchod 30.527,- Kč s příslušenstvím, zastavil řízení o 122.971,- Kč s příslušenstvím a rozhodl, že žalované se náhrada nákladů řízení nepřiznává. Dospěl k závěru, že žalobci začala vznikat škoda po ukončení pracovní neschopnosti od 19.4.2001 a že rozhodným obdobím pro stanovení průměrného výdělku bylo první čtvrtletí roku 2001. „Ztotožnil“ se s právním názorem vedlejšího účastníka, že pravděpodobný valorizovaný hodinový výdělek vypočtený znalkyní Ing. Gabrielou Bartošovou částkou 122,42 Kč valorizovat nelze, takže po odečtení valorizace 4,6% je třeba vycházet z částky 117,04 Kč. Za situace, kdy je žalobce „doplácen“ do částky 28.403,- Kč a kdy „vedlejší účastník provedl přepoččet v souladu s právním názorem soudu“ a doplatil částku 122.971,- Kč, jsou další nároky uplatněné žalobcem nedůvodné.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 25.6.2013 č.j. 23 Co 247/2013-214 rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku, jímž byla zamítnuta žaloba o pravidelný měsíční peněžitý důchod tak, že žalované uložil platit žalobci od 1.6.2013 částku 15.610,- Kč měsíčně, „jinak“ rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žalobci uložil, aby zaplatil žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 9.000,- Kč, „k rukám právní zástupkyně žalované“. Ohledně částky 84.826,- Kč, která „fakticky představuje rovněž náhradu za ztrátu na výdělku“, uvedl, že „z ničeho nelze dovodit“ porušení právní povinnosti nebo úmyslné jednání proti dobrým mravům žalované tím, že neoznámila žalobci průměrný výdělek zjištěný znaleckým posudkem (který nechala vypracovat žalovaná, aby vedlejší účastník vyplácel žalobci náhradu za ztrátu na výdělku ve správné výši). Odvolací soud dále dospěl k závěru, že „rozhodným obdobím pro výpočet průměrného či pravděpodobného výdělku“ je I. čtvrtletí roku 2001, neboť k poklesu výdělku z důvodu pracovního úrazu žalobce došlo již 4.5.2001 dnem skončení pracovního poměru okamžitým zrušením ze strany žalobce. Za situace, kdy znalkyně vycházela při výpočtu průměrného hodinového výdělku žalobce z období od dubna 1999 do března 2000, tedy z výdělku, jakého žalobce dosahoval 12 měsíců před úrazem a zjištěný pravděpodobný výdělek ve výši 28.659,- Kč odpovídá výdělku, kterého by žalobce zřejmě dosahoval v rozhodném období. „Změněný výrok přisuzující žalobci náhradu za ztrátu na výdělku ve výši 15.610 Kč má pouze vyjádřit nárok žalobce na náhradu, která mu je dobrovolně vyplácena žalovaným (vedlejším účastníkem)“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítal, že rozhodným obdobím, ze kterého je třeba zjišťovat pravděpodobný výdělek, je II. čtvrtletí roku 2001, neboť ztráta na výdělku mu začala vznikat až od července 2001. Po pracovním úrazu, který utrpěl dne 19.4.2000, totiž dostával náhradu za ztrátu na výdělku za dobu pracovní neschopnosti, která trvala do 18.4.2001, poté do 4.5.2001 pobíral náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku z důvodu překážky v práci na straně zaměstnavatele, a za měsíce květen a červen 2001 mu byla vyplácena náhrada mzdy za výpovědní dobu podle ustanovení § 54 odst. 3 zák. práce. Dále pak poukázal na to, že soudní znalkyně Ing. Gabriela Bartošová při stanovení pravděpodobného výdělku v roce 2001 vycházela „ze tří čtvrtin“ z výdělků žalobce dosahovaných v roce 1999, avšak za toto dvouleté období „nebyl pravděpodobný výdělek vůbec valorizován“. Vedle toho se znalecký posudek „de facto nezjišťoval mzdu zřejmě dosaženou v rozhodném období, ale v období jiném, a to ve starším období, kdy byly výdělky obecně nižší“. Znalecký posudek obsahuje zjevně nesprávnosti (kupř. nesprávný počet odpracovaných dnů v červenci 1999, částka 4.882,- Kč v červenci 1999 označená jako pracovní pohotovost, ač se jednalo o prémie), a proto měl být posudek přezkoumán jiným znalcem. Odvolací soud sice uznal a uvedl, že výpočet průměrného výdělku je především otázkou právní, ale „pak je nesprávným postupem, jestliže se soud II. stupně k námitkám žalobce dostatečně nezabýval správností kritérií použitých ve znaleckém posudku“. Nesprávný je i závěr odvolacího soudu ohledně uplatněného nároku na zaplacení částky 84.826,- Kč, že z ničeho nelze dovodit porušení právních povinností žalovanou nebo úmyslné jednání proti dobrým mravům. Ustanovení § 142 odst. 4 zák. práce ukládá zaměstnavateli na žádost zaměstnance předložit doklady, na jejichž základě mzdu nebo plat vypočte. Jestliže by měl být ušlý výdělek vypočítán ve znaleckém posudku, pak podle názoru žalobce byla žalovaná povinna seznámit žalobce s tímto znaleckým posudkem. Ve skutečnosti mu však „toliko nepravdivě oznámila nižší pravděpodobný výdělek, než ke kterému znalkyně ve skutečnosti dospěla ve svém znaleckém posudku“. Dovolatel navrhoval zrušení rozsudku odvolacího soudu i soudu prvního stupně a vrácení věci k dalšímu řízení.

Žalovaná uvedla, že se snažila vyjít žalobci již v minulosti vstříc, a na vlastní náklady nechala zpracovat znalecký posudek Ing. Gabrielou Bartošovou, a se závěrem znalkyně seznámila dopisem ze dne 31.1.2011 vedlejšího účastníka. Zde nelze z ničeho dovodit její porušení povinnosti či úmyslné jednání proti dobrým mravům. Žalobci je poskytována náhrada do průměrného výdělku 28.659,- Kč, který odpovídá výdělku, kterého by zřejmě dosahoval, částka 15.610,- Kč, jejíž placení bylo žalované uloženo, „je žalobci fakticky dávno vyplácena“ a „pro žalovaného ani vedlejšího účastníka se tímto rozhodnutím nic nemění“.

V posuzovaném případě odvolací soud závázal žalovanou, aby platila žalobci od 1.6.2013 částku 15.610,- Kč měsíčně, i když tato částka nebyla sporná a žalovaná ji žalobci již předtím proplácela. Do tohoto měničného výroku, který podle odvolacího soudu „má pouze vyjádřit nárok žalobce na náhradu, která mu je dobrovolně vyplácena žalovaným (vedleším účastníkem)“, však žalovaný ani vedlejší účastník dovolání nepodali, a proto přísluší zabývat se podaným dovoláním žalobce pouze ve vztahu k potvrzujícím výrokům ve věci samé včetně souvisejících akcesorických výroků.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobce podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“), neboť napadený rozsudek odvolacího soudu byl vydán v občanském soudním řízení zahájeném v době přede dnem 1.1.2014 (srov. čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné (mimo jiné) vyřešení právní otázky povahy „průměrného výdělku“ a způsobu jeho výpočtu. Vzhledem k tomu, že při řešení této otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání žalobce, pokud směřuje do potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu ve vztahu k náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti od 1.4.2010, je opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno, že žalobce dne 19.4.2000 utrpěl při práci s jeřábem pracovní úraz, pro jehož následky byl v pracovní neschopnosti do 18.4.2001. Dopisem ze dne 27.4.2001 žalovaná dala žalobci výpověď z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. d) zák. práce, dopisem ze dne 4.5.2001 žalobce okamžitě zrušil se žalovanou pracovní poměr podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. a) zák. práce, neboť podle lékařského posudku nemůže bez vážného ohrožení zdraví vykonávat sjednanou práci a žalovaná ho do 15 dnů od předložení posudku nepřevdla na jinou vhodnou práci. Od 5.5.2001 vedlejší účastník začal žalobci vyplácet náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vycházející z pravděpodobného výdělku 16.201,- Kč (93,153 Kč na hodinu) zjištěného za I. čtvrtletí 2001, který průběžně valorizoval. Žalobce s tímto postupem nesouhlasil; vycházející z tvrzení, že mu od 19.4.2001 byla vyplácena náhrada mzdy podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce a že mu byla vyplácena náhrada mzdy podle ustanovení § 53 odst. 3 zák. práce za dobu výpovědní lhůty, která by skončila 30.6.2001, dovozoval, že nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti mu vznikl od 1.7.2001, a proto je rozhodným obdobím pro zjištění pravděpodobného průměrného výdělku II. čtvrtletí 2001.

Projednávanou věc o zaplacení náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je třeba i v současné době posuzovat - s ohledem na to, že žalobce se po žalované domáhá náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, která měla vzniknout v roce 2001 v souvislosti s pracovním úrazem, který utrpěl dne 19.4.2000 - podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. práce“) a podle zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělků ve znění účinném do 30.4.2004, tj. předtím, než nabyl účinnosti zákon č. 257/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o podnikání na kapitálovém trhu, zákona o kolektivním investování a zákona o dluhopisech (dále též jen „zákon o mzdě“).

Škoda, která vzniká následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání), spočívá ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné nebo částečné invalidity), ke které dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání) snížena (omezena) nebo zanikla. Účelem náhrady za tuto ztrátu je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené pracovním úrazem (nemoci z povolání) dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné nebo částečné invalidity) je majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a výdělkem dosahovaným zaměstnancem po zjištění pracovního úrazu (nemoci z povolání) s připočtením případného plného nebo částečného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu (nemoci z povolání) stejný výdělek jako před poškozením (srov. § 195 odst. 1 zák. práce).

Průměrný výdělek pro pracovněprávní účely zjišťuje zaměstnavatel z hrubé mzdy zúčtované zaměstnanci k výplatě v rozhodném období a z doby odpracované v rozhodném období (§ 17 odst. 1 zákona o mzdě). Přitom je třeba mít na zřeteli, že mzdou se rozumí peněžitá plnění nebo plnění peněžitě hodnoty (naturální mzda) poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci za práci, a to podle její složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, podle obtížnosti pracovních podmínek, pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Za mzdou se nepovažují další plnění poskytovaná v souvislosti se zaměstnáním, zejména náhrady mzdy, odstupné, cestovní náhrady, výnosy z kapitálových podílů (akcií) nebo dluhopisů a odměna za pracovní pohotovost (§ 17 odst. 2 zákona o mzdě).

Průměrný výdělek je – vedle výdělku po pracovním úrazu a invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu – jednou ze tří složek, které vymezují rozsah uvedené náhrady škody na výdělků. Nejde zde o průměrný výdělek, jehož zaměstnanec dosahoval před pracovním úrazem, nýbrž o průměrný výdělek, „před vznikem škody“. Proto je významné, jak z toho v posuzovaném případě též dovolatel vychází, kdy poté, co skončila pracovní neschopnost pro pracovní úraz, začala zaměstnanci vznikat újma na výdělků. S jeho názorem, že mu škoda na výdělků začala vznikat až poté, co by uplynula výpovědní doba, za kterou byla poskytována náhrada mzdy podle ustanovení § 54 odst. 3 zák. práce, však nelze vyslovit souhlas.

Okamžité zrušení pracovního poměru je jedním ze způsobů, kterým se končí pracovněprávní vztah. Účinky tohoto zrušovacího projevu, bez ohledu na to, zda jde o okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele (§ 53 zák. práce) nebo ze strany zaměstnance (§ 54 zák. práce) nastávají ze zákona tím dnem, kdy písemný projev o okamžitém zrušení pracovního poměru byl druhému účastníkovi doručen. Jakýkoli jiný časový údaj případně uvedený ve zrušovacím projevu nemůže měnit tyto zákonné účinky. Na tom, že pracovní poměr uvedeným způsobem – jak ostatně z povahy tohoto jednostranného úkonu vyplývá – končí „okamžitě“, nemění nic ani okolnost, že podle ustanovení § 54 odst. 3 zák. práce má zaměstnanec, který okamžitě zrušil pracovní poměr, nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku za výpovědní dobu. Zmíněné ustanovení toliko zakládá zvláštní nárok zaměstnance na náhradu mzdy, a, uvádí-li, že tento nárok přísluší za výpovědní dobu, znamená to jediné, že tak vymezuje rozsah nároku, a nikoliv, že by o délku výpovědní doby odkládalo účinky okamžitého zrušení pracovního poměru, popřípadě - jak dovolatel dovozuje – že by tato náhrada mzdy byla vyplácena právě za období následující po skončení pracovního poměru. Protože pracovní poměr jako takový končí – jak již bylo uvedeno výše

- dnem, kdy písemný projev o okamžitém zrušení pracovního poměru byl druhému účastníkovi doručen, nemůže mít náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku vyplacená zaměstnanci podle ustanovení § 54 odst. 3 zák. práce (ani jiné doplatky a vyrovnání vyúčtované v souvislosti se skončením pracovního poměru) povahu „výdělku po pracovním úraze“. Je proto správný závěr odvolacího soudu, že „ke ztrátě na výdělku došlo u žalobce dnem skončení pracovního poměru okamžitým zrušením ke dni 4.5.2001“, a že „rozhodným obdobím pro výpočet průměrného či pravděpodobného (průměrného) výdělku je I. čtvrtletí roku 2001.

Jestliže zaměstnanec v rozhodném období neodpracoval alespoň 22 dnů (a tak je tomu i v posuzované věci), používá se místo průměrného výdělku pravděpodobný výdělek. Pravděpodobný výdělek se zjistí z hrubé mzdy, které zaměstnanec dosáhl od počátku rozhodného období, popřípadě z hrubé mzdy, které by zřejmě dosáhl (srov. § 17 odst. 4 zákona o mzdě). Nedosáhně-li však zaměstnanec v rozhodném období žádné mzdy, anebo jestliže je pochybné, že by dosažený výdělek mohl být výdělkem, jehož by zaměstnanec dosáhl, kdyby pracoval, je třeba se zabývat zjištěním, jaká by byla ve smyslu ustanovení § 17 odst. 4 i. f. zákona o mzdě hrubá mzda, které by zřejmě dosáhl.

Zákon nestanoví, z jakých hledisek je třeba při zjišťování mzdy, které by zaměstnanec v rozhodném období „zřejmě dosáhl“, vycházet; ponechává tak na úvaze soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Protože se však jedná o stanovení pravděpodobného výdělku na základě výdělků, které by byly „zřejmě“ dosaženy právě v rozhodném období, je třeba při zkoumání „pravděpodobnosti“ podkladů pro výpočet průměrného výdělku v první řadě přihlížet k tomu, jakou práci měl poškozený zaměstnanec ve zkoumaném rozhodném období konat, jakým způsobem byla tato práce odměňována. Závěr o tom, jakou hrubou mzdu by poškozený zaměstnanec ve smyslu ustanovení § 17 odst. 4 zákona o mzdě zřejmě dosáhl, tedy předpokládá zjištění, jakou by zřejmě pobíral mzdu, kdyby opravdu pracoval (v době, k níž se určuje pravděpodobný výdělek). Za tím účelem musí být zohledněny nejen pevné nebo nárokové složky mzdy, ale i další složky mzdy stanovené odlišným způsobem a fakultativní složky mzdy; přitom lze zejména přihlídnout k obvyklé výši jednotlivých složek mzdy zaměstnance nebo ke mzdě zaměstnanců vykonávajících v rozhodném období stejnou práci nebo práci stejné hodnoty. Z tohoto hlediska nemusí být ani vyloučeno - odůvodňují-li to okolnosti případu - přihlídnout k výdělkům, které poškozený zaměstnanec dosahoval i v relativně vzdálenějším časovém období, jako kupříkladu v době před delší pracovní neschopností, po níž bezprostředně začala vznikat ztráta na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, anebo k výdělkům dosahovaným třeba i v delším časovém úseku (srov. kupříkladu odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21.11.2005 sp. zn. 21 Cdo 58/2005, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11.7.2012 sp. zn. 21 Cdo 588/2011 uveřejněného v časopise Soudní judikatura pod poř. č. 35, ročník 2006).

Z uvedeného vyplývá, že předpokladem pro zjištění pravděpodobného výdělku je náležité zjištění skutkových okolností významných pro konkrétní projednávanou věc a jejich právní posouzení. Průměrný výdělek a jeho zjišťování je totiž právní kategorií, jejíž obsah je určen právním předpisem; jedná se tedy o otázku skutkovou a právní (srov. kupř. rozsudek NS ze dne 10.12.2002 sp. zn. 21 Cdo 1185/2002), jejíž správné vyřešení nelze přesouvat na znalce (srov. rozsudek NS ze dne 20.5.2009 sp. zn. 21 Cdo 1561/2008). Odvolací soud, který se k těmto východiskům sice hlásí, však podle nich důsledně nepostupoval. Převzal jednak skutková zjištění znalkyně Ing. Gabriely Bartošové a „vycházel z údajů v tomto posudku shrnutých“, aniž by se vyjádřil (a tím potvrdil či vyvrátil námitky žalobce), do jaké míry mohou být jednotlivé údaje ve mzdových listech vodítkem pro skutkové zjištění o výdělci, jichž by žalobce „zřejmě dosáhl“ v rozhodném období. Dále převzal jako pravděpodobný výdělek bez jakékoliv korekce průměrný hodinový výdělek ve výši 117,04 Kč vypočtený znalkyní z výdělků žalobce dosahovaných „v období od dubna 1999 do března 2000“, aniž přihlédl k tomu, že průměrný výdělek je zjišťován za rozhodné období prvního čtvrtletí roku 2001. Je sice správné (jak uvádí již soud prvního stupně), že není možná valorizace průměrného výdělku podle nařízení vlády 464/2001 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělku, o 4,6% jako taková (které patrně jako korektivu použila při svém posuzování „pravdě podobného“ výdělku znalkyně) již proto, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku se nezvyšuje, vznikl-li nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po 31. prosinci 2000 (§ 2 odst. 1 cit. nařízení vlády). Protože se však pravděpodobný průměrný výdělek zjišťuje za rozhodné období I. čtvrtletí roku 2001, bylo třeba na základě zjištěných skutkových okolností přesto uvážit (i vzhledem k tvrzení žalobce, že jeho výdělky před úrazem byly nižší ve srovnání s výdělkem v rozhodném období), zda pro závěr, jakého výdělku by žalobce v tomto rozhodném období „zřejmě dosáhl“, je – jak odvolací soud uvádí - jediným „odpovídajícím kritériem výdělek, jakého žalobce dosahoval před úrazem“.

Dovolatel dále nastoluje právní otázku (v souvislosti se škodou, která mu měla vzniknout za období od prosince 2008 do března 2010 ve výši 84.826,- Kč), zda je porušením právní povinnosti, jako jednoho z předpokladů odpovědnosti zaměstnavatele za škodu podle ustanovení § 265 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., jestliže zaměstnavatel (jeho zaměstnanci) neseznámí poškozeného zaměstnance se znaleckým posudkem, který může být podkladem pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti.

S názorem žalobce, že tato povinnost plyne zaměstnavateli z ustanovení § 142 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb. (ve znění účinném do 31.12.2011), dovolací soud nesouhlasí. Podle tohoto ustanovení při měsíčním vyúčtování mzdy nebo platu je zaměstnavatel povinen vydat zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy nebo platu a o provedených srážkách. Na žádost zaměstnance předloží zaměstnavatel doklady, na jejichž základě mzdu nebo plat vypočetl. Z uvedeného ustanovení i z jeho systematického zařazení je nepochybné, že se vztahuje na mzdové podklady jako takové, nikoliv na další pracovní pomůcky zaměstnavatele. Nepřihlížeje k tomu, že náhrada za ztrátu na výdělku není mzdovým nárokem, nestanoví žádné ustanovení zákoníku práce zaměstnavateli povinnost, aby poškozeného zaměstnance seznamoval s jednotlivými variantami výpočtu průměrného výdělku, se kterými na základě skutkových podkladů ve mzdových listech pracuje, byť některé z variant byly pořízeny externě formou znaleckého posudku. Ostatně, možnost poškozeného zaměstnance obrátit se žalobou přímo na soud v případě, nesouhlasí-li s výší poskytovaného odškodnění, není nijak podmíněna (nezávisí na) výpočtem průměrného výdělku zaměstnavatelem. Bdělému žalobci nic nebrání, aby svůj vlastní názor na výpočet a výši průměrného výdělku vyjádřil v žalobě přímo, přičemž na soudu již je, aby otázku průměrného výdělku, jako otázku skutkovou a právní, posoudil sám.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu ve věci samé (v souvislosti se škodou, která měla žalobci vzniknout za období od prosince 2008 do března 2010 ve výši 84.826,- Kč) je z hlediska uplatňovaných dovolacích důvodů věcně správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl v této části postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243d písm. a) o.s.ř. zamítl.

V další části týkající se náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti od 1.4.2010 (s výjimkou měnícího výroku, jímž byla žalované uložena povinnost platit žalobci od 1.6.2013 částku 15.610,- Kč měsíčně, který nebyl napaden dovoláním) však rozsudek odvolacího soudu není správný; protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky jej v této části zrušil (§ 243e odst. 1 o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky v odpovídajícím rozsahu rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá, § 226 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 26. května 2015

JUDr. Zdeněk Novotný

předseda senátu

www.nsoud.cz